

मभिन्नको म

(कविता सङ्ग्रह)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र
सङ्कायअन्तर्गत त्रि-चन्द्र बहुमुखी क्याम्पस, नेपाली
विभाग स्नातकोत्तर तह नेपाली दोस्रो वर्षको
दसौँ पत्रको प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

सिर्जना पत्र

प्रस्तोता

लक्ष्मण कार्की

नेपाली स्नातकोत्तर शिक्षण कार्यक्रम

त्रि-चन्द्र बहुमुखी क्याम्पस

घण्टाघर, काठमाडौँ

२०६९

निर्देशकको मन्तव्य

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत त्रि-चन्द्र बहुमुखी क्याम्पस, नेपाली विषयको स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षका छात्र लक्ष्मण कार्कीले मभिन्नको म (कविता सङ्ग्रह) नामक सिर्जनापत्र मेरो निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । म उहाँको यस सिर्जनाकार्यदेखि पूर्ण सन्तुष्ट छु । अतः यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि नेपाली विभाग त्रि-चन्द्र बहुमुखी क्याम्पस समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०६९/०६/१६

.....

विप्लव ढकाल

त्रि-चन्द्र बहुमुखी क्याम्पस

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
त्रि-चन्द्र बहुमुखी क्याम्पस
नेपाली स्नातकोत्तर शिक्षण कार्यक्रम
घण्टाघर, काठमाडौं, नेपाल

स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय, त्रि-चन्द्र बहुमुखी क्याम्पस, नेपाली विषयको स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षका छात्र लक्ष्मण कार्कीले स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनको लागि सिजना पत्रको रूपमा तयार पारेको मभिन्नको म (कविता सङ्ग्रह) सोही प्रयोजनको लागि स्वीकृत गरिएको छ ।

प्रा. वासुदेव घिमिरे

विभागीय प्रमुख

विप्लव ढकाल

सिर्जना निर्देशक

प्रा. हेमचन्द्र नेपाल

बाह्य परीक्षक

मिति : २०६९।०६।१६

कृतज्ञता ज्ञापन

नेपाली स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौँ पत्रको शोध सिर्जनात्मक लेखन अन्तर्गत प्रस्तुत मभित्रको म कवितासङ्ग्रह तयार पारिएको हो । यसमा गद्य कविताहरूको सङ्ग्रह गरिएको छ । सर्वप्रथम प्रस्तुत सिर्जनाकार्यको सुरुदेखि अन्त्यसम्म नै व्यस्त समयका बावजुद पनि आफ्नो अमूल्य सुभाब, सल्लाह र बौद्धिक सहयोग गरी कुशल सिर्जनानिर्देश गर्नुहुने आदरणीय गुरु विप्लव ढकालज्युप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । सिर्जना प्रस्तावलाई विभागीय स्वीकृत प्रदान गरी सिर्जनापत्र लेख्ने सुअवसर प्रदान गर्नु हुने विभागीय प्रमुख प्रा. वासुदेव घिमिरेप्रति कृतज्ञ छु । मेरा सम्पूर्ण गुरुहरूप्रति पनि हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

मेरो सिर्जनात्मक लेखन कार्यमा हरतरहले साथ दिने जिवनसङ्गिनी सावित्री कार्की साथै सहकर्मी हरी राई मित्रहरू बन्नी प्रसाद ढकाल र किसन आले मगरप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । सिर्जनात्मक लेखनको क्रममा विविध सामग्रीहरू उपलब्ध गराई सहयोग गर्नुहुने त्रिभुवन विश्वविद्यालय केन्द्रीय पुस्तकालय, त्रि-चन्द्र क्याम्पस पुस्तकालय र म आफैँ कार्यरत एरोलिना ट्राभल्सप्रति पनि म आभारी छु ।

अन्त्यमा प्रस्तुत सिर्जनापत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय त्रि-चन्द्र क्याम्पस नेपाली स्नातकोत्तर शिक्षण कार्यक्रम नेपाली विभागसमक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

.....
लक्ष्मण कार्की

त्रि-चन्द्र बहुमुखी क्याम्पस

विषयसूचि

शोध-निर्देशकको मन्तव्य

स्वीकृती-पत्र

कृतज्ञताज्ञापन

खण्ड एक

परिच्छेद एक : सिर्जनापत्रको परिचय

१.१	सिर्जना परिचय.....	१	
१.२	सिर्जनापत्रको शीर्षक र विधा.....	१	१.३
	प्रयोजन.....	१	
१.४	उद्देश्य.....	१	
१.५	औचित्य, महत्त्व र उपयोगिता.....	२	
१.६	अठोट, योजना र तयारी.....	२	
१.७	विधि र प्रक्रिया.....	३	
१.८	आत्माधारणा.....	४	
१.९	सिर्जनापत्रको रूपरेखा.....	४	

परिच्छेद दुई : कविताको सैद्धान्तिक परिचय

२.१	विषय परिचय.....	५	
२.२	कविता परिभाषा.....	५	
	२.२.१ कविताको पूर्वीय परिभाषा.....	६	
	२.२.२ कविताको पाश्चात्य परिभाषा.....	६	
	२.२.३ कविताको नेपाली परिभाषा.....	७	
२.३	कविताका तत्त्वहरू.....	८	
	२.३.१ शीर्षक.....	८	
	२.३.२ संरचना	९	
	२.३.३ विषयवस्तु	१०	

२.३.४ भाव-विधान.....	१०
२.३.५ लय-विधान.....	११
२.३.६ कथन-पद्धति.....	११
२.३.७ बिम्ब, प्रतीक र अलङ्कारविधान.....	१२
२.३.८ व्यञ्जना विधान	१३
२.३.९ भाषाशैली.....	१३
२.३.१० उद्देश्य.....	१४
२.४ कविताको विधागत स्वरूप तथा आयाम.....	१४
२.४.१ लघुतम रूप (मुक्तक, हाइकु).....	१५
२.४.२ लघु रूप (फुटकर कविता).....	१६
२.४.३ मध्यम रूप (खण्डकाव्य, लामोकविता).....	१८
२.४.४ बृहत् / बृहत्तम रूप (ललित महाकाव्य र विकाशील महाकाव्य).....	२२

परिच्छेद तीन : नेपाली कविताको विकासक्रम

३.१ विषय परिचय.....	२४
३.२ नेपाली कविताको कालविभाजन.....	२४
३.२.१ प्राथमिक काल.....	२६
३.२.२ माध्यामिक काल.....	३०
३.२.३ आधुनिक काल	३५
३.३ निष्कर्ष.....	४७

परिच्छेद चार : पाँच जना कविहरूका कविताहरूको विश्लेषण

४.१ विषय परिचय.....	४८
४.२ गोपालप्रसाद रिमालको 'आमाको सपना' कविताको विश्लेषण.....	४८
४.३ भूपी शेरचनको 'घुम्ने मेचमाथि अन्धो मान्छे' कविताको विश्लेषण.....	५२
४.४ श्यामलको 'हतारमा यात्रा' कविताको विश्लेषण.....	५५
४.५ श्रवण मुकारुडको 'बिसे नगर्चीको बयान' कविताको विश्लेषण.....	५९
४.६ मनु मन्जिलको 'ल्याम्प-पोष्ट' कविताको विश्लेषण.....	६३

खण्ड : दुई
मभिन्नको म (कविता सङ्ग्रह)

१ घोषणाको विरोधमा.....	६८
२ बुख्याँचा संवाद.....	६९
३ एक सपना.....	७०
४ यस्तो जित !.....	७१
५ खबरदार विद्रोह आउँदैछ	७२
६ के हुन्छ	७३
७ गुमाएर हेर.....	७४
८ बाटुली फेरिएकी छे.....	७५
९ धैर्य.....	७६
१० भर छैन.....	७७
११ जमघटमा.....	७८
१२ दिएर नथाक्ने सडक.....	७९
१३ गहिराइभिन्न.....	८०
१४ स्मृतिका पल.....	८१
१५ यथार्थ.....	८२
१६ अदृश्यमा.....	८३
१७ नियाल्छु म.....	८४
१८ अपमानको.....	८५
१९ चिन्छु म.....	८६
२० अन्तरगर्भ.....	८७
सन्दर्भ सामग्री सूची	